

6. Чухрай Н. І. Особливості маркетингу продуктових інновацій. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2007. № 605. С. 162–168.

РИНОК СПЕЦІЙ В УКРАЇНІ: АНІС, ФЕНХЕЛЬ, КОРІАНДР

Обіход В. Ю.

студент I курсу спеціальності «Агроінженерія»

Таврійський державний агротехнологічний університет

Виготовлення українських традиційних страв потребує використання різноманітних спецій. Сьогодні споживача приваблює не тільки стандартний набір із петрушки чи кропу. Використання сучасних кулінарних рецептів вимагає від кулінарів використання різноманітних сумішей у тому числі анісу, фенхелю та коріандру. Однак ринок вказаних трав не обмежується використанням лише у кулінарії. Виробництво чаїв, натуральних медичних препаратів та косметичних засобів відкривають можливості для фермерів завойовувати нові ринки збуту. З цього приводу на ринку зелені та спецій є ніша для реалізації сушених трав. Однак, неналагоджений ринок збуту, відсутність запитів супермаркетів, недосконалі відносини між виробниками трав та підприємствами, які використовують трави як сировину, відсутність інструментів маркетингу, недосконалі цінова політика обмежують розвиток ринку трав в Україні.

Проблемою нішевого маркетингу займались Данилович Т.Б. [9], Бачало І.Б. [2], Коноваленко А.С. [1], Коваленко О.В. [5], Куліш Т.В. [6], Легеза Д.Г. [1], Орленко О.В. [8], Чухрай Н. І. [9], Більшість робіт присвячена інноваційним товарам у продовольчій галузі. Питання розвитку ринку трав та їх використання у різних галузях піднімалися у роботах Барни М. Ю. [3], Демкевич Л. І. [3], Доц Б. Б. [3], Духницького Б. В. [4] та Мірзоевої Т. В. [7]

Метою роботи є обґрунтування використання різних маркетингових інструментів при збуті спецій як нішової культури. Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти маркетингу спецій на нішовому ринку. Об'єктом дослідження є процес формування інноваційного ринку спецій в Україні. У роботі використано економіко-статистичний метод вирівнювання рядів динаміки з метою обґрунтування тенденції розвитку ринку спецій. За допомогою методу структурного аналізу проведено дослідження співвідношення експорту та імпорту продукції.

Динаміка результатів виробництва спецій відображена у таблиці 1.

У таблиці 1 відображена динаміка виробництва трав в Україні за період 2011-2017 рр. За ці 7 років обсяги виробництва загалом збільшилися на 13930 т. Найбільший обсяг виробництва трав зафіксовано у 2011 році – 20990 т. з найменшим у 2012 році – 6300 т. Максимальний темп приросту обсягів виробництва трав відбувається у 2012 році та становить 259,5%.

мінімальний – у 2014 році, або -46.99%. Обсяг трав на досліджених культурах змінився за період 2011-2017 рр. та коливався в межах 22390 га до 13900 га. Основною із причин коливань обсягів виробництва виступає нестабільна урожайність продукції: за дослідний період зменшилась з 9,4 до 6,6 ц/га. Максимальна урожайність спостерігалась у 2014 році і становила 11,1 ц/га, мінімальна у 2012 році – 5,8 ц/га.

Таблиця 1

Динаміка виробництва трав (аніс, бальян, фенхель, кріандр) в Україні, 2011-2017 рр.

Показник	Рік						
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Зібрана площа, га	22390	16940	11280	5980	21500	22500	13900
Обсяги виробництва, т	20990	10270	6540	6300	20600	25040	9150
Урожайність, ц/га	9,4	6,1	5,8	10,5	9,6	11,1	6,6
Темп росту обсягів виробництва, %	x	75,66	66,59	53,01	359,5	104,7	61,78
Темп приросту обсягів виробництва, %	x	-24,34	-33,41	-46,99	259,5	4,651	-38,22

Джерело: розраховано автором за даними <http://www.fao.org/faostat/en/#data>

Тенденції зміни обсягів виробництва трав наведено на рисунку 1.

Рис. 1. Виробництво трав (аніс, бальян, фенхель, кріандр) в Україні, 2011-2017 рр.

Джерело: розраховано автором за даними <http://www.fao.org/faostat/en/#data>

			All													
			2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017	
			Unit	Value	Unit	Value	Unit	Value	Unit	Value	Unit	Value	Unit	Value	Unit	Value
All	Ukraine	Area harvested	ha	22390	ha	16940	ha	11280	ha	5980	ha	21500	ha	22500	ha	11000
		Production	tonnes	20990	tonnes	10270	tonnes	6540	tonnes	6300	tonnes	20600	tonnes	25040	tonnes	9150
		Yield	hg/ha	9375	hg/ha	6063	hg/ha	5798	hg/ha	10535	hg/ha	9581	hg/ha	11129	hg/ha	6583

			All													
			2011		2012		2013		2014		2015		2016			
			Unit	Value	Unit	Value	Unit	Value	Unit	Value	Unit	Value	Unit	Value	Unit	Value
All	Ukraine	Export Quantity	tonnes	11955	tonnes	13129	tonnes	7968	tonnes	12872	tonnes	8426	tonnes	18853		
		Export Value	1000 US\$	7816	1000 US\$	7049	1000 US\$	4891	1000 US\$	8227	1000 US\$	5114	1000 US\$	10877		
		Import Quantity	tonnes	118	tonnes	254	tonnes	351	tonnes	348	tonnes	200	tonnes	74		
		Import Value	1000 US\$	397	1000 US\$	657	1000 US\$	734	1000 US\$	820	1000 US\$	500	1000 US\$	291		

Встановлено, що за досліджуваний період 2011-2017 рр. зміни урожайності та обсягів виробництва були позитивні. В роки коли було підвищення урожайності – підвищувалися і обсяги виробництва, а саме у 2013-2014 рр. та у 2016 році. Така ж динаміка спостерігалася і під час спадів у 2015 та 2017 рр. Встановлено чітку тенденцію до зміни урожайності, при якому коефіцієнт вірогідності прогнозу дорівнює 0,8215. Отже, при незмінній ситуації на ринку, можна визначити, що у 2018 році буде відбуватися повільний спад виробництва, який може досягти межі 5 тис тон.

Результати зовнішньої торгівлі спеціями наведені у таблиці 2.

Таблиця 2

**Баланс експорту та імпорту трав (аніс, бальян, фенхель, коріандр)
за 2011-2016 рр.**

Показник	Рік					
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Обсяг експорту, тон	11955	13129	7968	12872	8426	18853
Вартість експорту, тис дол	7816	7049	4891	8227	5114	10877
Ціна експорту, дол./кг	0,65	0,54	0,61	0,64	0,61	0,58
Обсяг імпорту, тон	118	254	351	348	200	74
Вартість імпорту, тис дол	397	657	734	820	500	291
Ціна імпорту, дол./ц	3,36	2,59	2,09	2,36	2,50	3,93
Коефіцієнт експорт/імпорт (за обсягом), од	101,3	51,7	22,7	37,0	42,1	254,8

Джерело: розраховано автором за даними <http://www.fao.org/faostat/en/#data>

Встановлено, що найбільший обсяг експорту трав спостерігається у 2016 році – 18853 т при ціні 3,93 дол./ц. За досліджуваний період 2011-2016 рр. експортна ціна коливалась в межах 0,54 – 0,65дол./кг. За вказаний період найбільший обсяг імпорту трав відбувався у 2016 році і становив 18853 т при ціні 3,93 дол./ц. Коливання імпоротної ціни на трави за ці 7 років відбувалися в межах 2,09– 3,93 дол./ц і з початку досліджуваного періоду до кінця збільшилась на 0,03 дол./ц.

В результаті проведених розрахунків бачимо, що обсяги експорту трав є значно меншими, ніж імпорту – коефіцієнт експорт/імпорт є дуже низьким (0,014-0,075).

Використана література:

1. Dunn J., Brunner T., Legeza D., Konovalenko A., Demchuk O.. Factors of the marketing macro system effecting children's food production. *Економічний часопис ХХІ*. 2018. № 170 (3-4). С. 49–56.
2. Бачало І. Б. Методологічні підходи до аналізу виводу товарів та послуг на нові ринки. *Науковий вісник УжНУ. Ужгород*. 2017. С. 16–21.
3. Доц Б. Б. Вітчизняний ринок лікарської рослинної сировини: проблеми і рішення. *Науковий Вісник ЛНТУ України*. 2011. С. 264–268.

4. Духовичук Б. В. Основи функціонування ринку кави та чаю в Україні *Економіка АПК* 2016. № 2. С. 59–62.

5. Коваленко О. В. Ефективність впровадження інноваційної продукції на нішевих продовольчих ринках. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 8. С. 26–29.

6. Куліш Т. В. Практичні аспекти маркетингових досліджень інноваційної діяльності підприємств. Київ: ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», 2015. С. 257–262.

7. Мірзоя Т. В. Особливості вітчизняного ринку лікарських рослин в умовах сьогодення. *Інноваційна економіка*. 2013. № 6. С. 209–212.

8. Орленко О. В. Нішеві культури: нові можливості АПК України. О. В. Орленко. Львів. Леф, 2013. Ч. 2. С. 53–56.

9. Чухрай Н. І. Особливості маркетингу продуктових інновацій. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2007. № 605. С. 162–168.

ПРИЧИНИ ФОРМУВАННЯ АДДИКТИВНОСТІ ДО ВЛАДИ У КЕРІВНИКІВ ПІДПРИЄМСТВ ПЛОДООВОЧЕВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ

Осадчук І. В.

канд. с.-г. наук,

доцент кафедри менеджменту організації,

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Термін «аддиктивність» прийшов у менеджмент з наркології, де ним позначалося звикання, схильність до чогось, залежність від якого-небудь фактора. Таким фактором може бути і влада як можливість індивідуума впливати на поведінку інших осіб.

Владу можуть мати різні працівники організації. В силу можливості керівника організації змінювати характер та інтенсивність прояву всіх груп мотивів трудової діяльності персоналу, рівень якої визначає ступінь залежності поведінки персоналу від впливу цього керівника, виникає його влада. Влада персоналу є залежністю дій керівника організації від характеру інтересів її персоналу, що випливає з об'єктивного існування в будь-якій організації наступних явищ: наявності у персоналу інформації, необхідної керівникові, можливості групового опору працівників організації рішеннями її керівника, авторитету неформальних лідерів, можливості скарг, судових позовів та інших дій у відповідь на рішення керівника.

Частина людей схильні звикати до влади. Це може статися як з керівником підприємства плодощового підкомплексу, так і з його підлеглими. Коли загроза стає реальністю, людина стає аддиктом до влади – тобто патологічно залежною від влади.